

„Tak už vypadni,“

řikal mi na konci našich setkání a usmíval se. Řekl mi to i naposledy u svého vnuka Daniela, když jsem ho navštívil. Sedět již nemohl, hlava se mu točila, a přesto se mnou déle než dvě hodiny rozmlouval a konstruktivně, jak bylo u něj zvykem, řešil to, co se rozhodl dokončit. Když jsme se loučili, dlouze jsme se drželi za ruce. Byly to velké ruce protkané drobnými žilkami staré více než 105 let s dlouhými nepokřivenými prsty. Byl jsem jimi pokaždé přitahován.

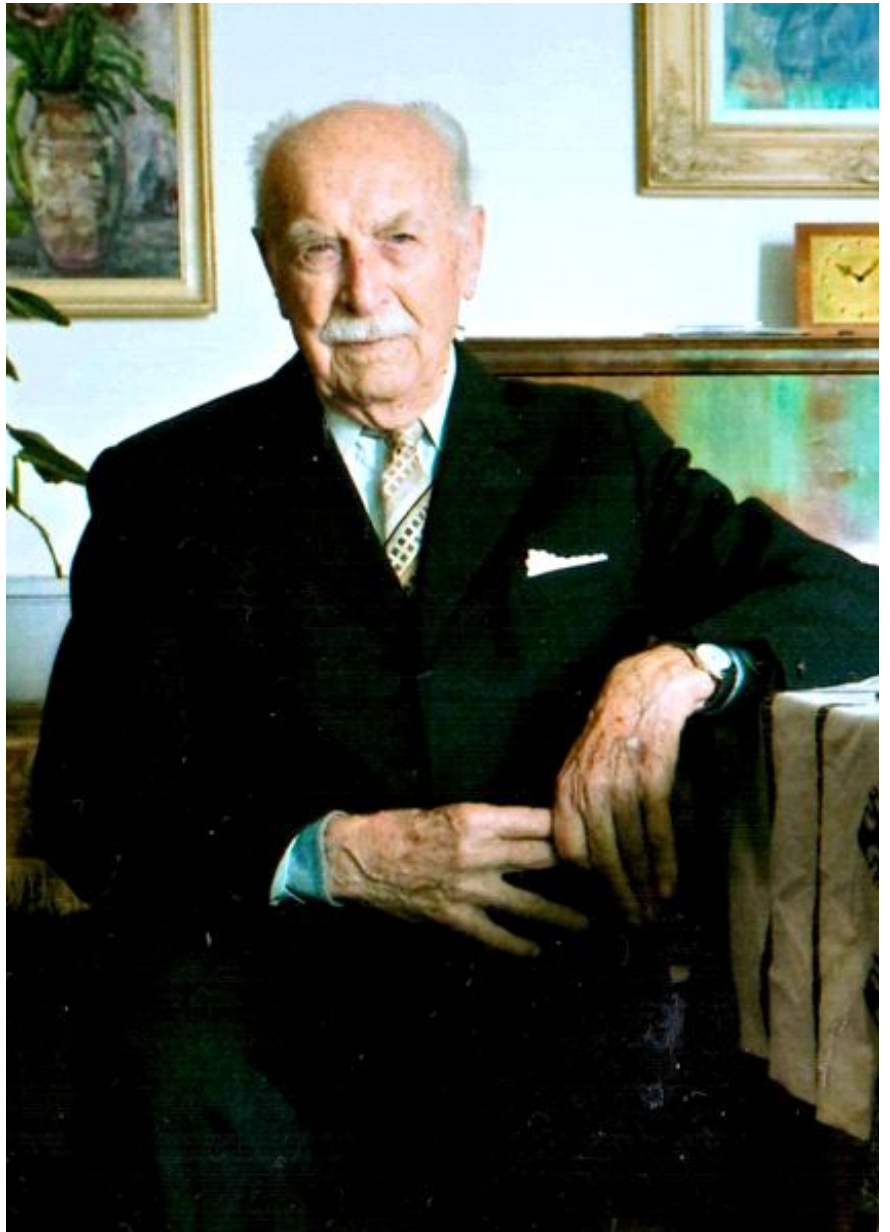
V neděli 21. 10. zemřel Jaroslav Kozlík, kterému říkali pro jeho věk „Prasokol.“

Narodil se 22. 5. 1907 v Bystřici pod Hostýnem, kde měli rodiče pověstné Lahůdkářství a vinárnu. Venku a v babiččině věhlasné hospodě, kde se snažil pomáhat, strávil dětství. První výdělek získal s ostatními dětmi v pěti letech od pana faráře za vypletí bystřického náměstí před Mariánskými slavnostmi.

Tatínek narukoval za 1. světové války do Srbska. Starost o rodinu převzal jako nejstarší syn při dlouhé nemoci maminky. Jídlo neúnavně sháněl po okolních vsích a městech, vyměňoval za ně třeba pácované listy tabáku. Vzpomínal, jak některé dny vůbec nejedli, jak nebylo mýdlo, šaty a všechny děti dostaly svrab. Jednou v zimě musel jít v noci hlídat vagón uhlí přidělený panem starostou mamince k rozprodání. Tatínek po návratu z války rezignoval na péči o rodinu a stal se pro rodinu břemenem. O to víc se musel malý Jarek starat.

Když je jako malé nepřijali do místního Sokola, založili si s kluky svůj ilegální oddíl. Na zahradě vybudovali malou tělocvičnu a začali pravidelně cvičit. Po čase chtěli Sokolům předvést, co se sami naučili, malý Jarek se při veletochi utrl a pomlátíl se. Naštěstí ne moc, ale stalo se mu to celoživotním varováním. Do Sokola byl přijat a po celý dlouhý život mu zůstal věrný. Ještě na závěr svého života se pokusil vést diskuzi o dalším osudu této národní organizace, bohužel neúspěšně.

Po konfliktu s otcem si vymohl vzpourou vstup na měšťanskou školu do Kroměříže. Zavřel se totiž na latríně a tvrdohlavě odmítal jídlo a pití. Rodiče rezignovali. Tak se před Jarkem otevřely „hanácké Athény“, jak se

tehdy Kroměříži říkalo. Tam ho profesor Roušal seznámil s novým sportem-odbíjenou, které se věnoval a propagoval ji po celý život. Založil volejbalový oddíl v rodné Bystřici, pořádal turnaje a zúčastnil se prvního mistrovství Československa v tomto sportu. Stal se oporou kroměřížského mužstva, které se třikrát stalo mistrem republiky a desetkrát vyhrálo sokolskou soutěž. Uspěli i na mezinárodním poli, a tak zaučovali v tomto sportu Poláky a Chorvaty. V Mariboru byli po slavnostním vinném večírku vyzváni místními k zápasu přímo na vinici a tak se svými žáky vesele prohráli. Byl také iniciátorem změn pravidel odbíjené a navrhl odstranit „tahavé míče“. Na zápase ve Strakově akademii (dnes sídlo Předsednictva vlády) poprvé zažil blokování na síti a moderní lotyšský servis nad hlavou. S hráčskou kariérou se rozloučil v roce 1941.

Když v Bystřici továrniční synové poprvé předváděli novinku - lyže, rozhodl se naučit se lyžovat. To se mu podařilo na vojně, kdy se přihlásil s kamarádem na lyžařský závod na 30 km. Naštěstí je pořadatelé prokoukli a udělali z nich jen pořadatelskou službu. Tak zkoušeli o přestávkách lyžovat. Když dorazili na lyžích zpět, byl natolik unaven, že usnul v šatech. Na vojně absolvoval i důstojnický lyžařský kurz. Nevěnovali se však tolik lyžování, jak si představoval, a tak vzteky zlámal dvoje erární lyže. Lyžování mu uhranulo, začal pravidelně lyžovat v Hostýnských vrších, kam později jako pedagog vozil své žáky. Ve Zlíně, kde učil na Pokusných školách, zavedl lyžařské zájezdy a kurzy. Na jeho popud nakoupila firma Baťa pro žáky lyže, najala „servismanu“ a u školy vybudovala lyžařský svah. Lyžařské výcviku prosadil Jaroslav Kozlík v roce 1949 do školních osnov a je tvůrcem první metodiky lyžování pro školy.

Jeho hrdost a paličatost ilustruje tato historka z vojenské služby v košické kadetce. Jeho velitel npor. Tesárek si umnul, že Kozlíkovo družstvo špatně provedlo prvek pořadové přípravy, převzal velení a na jejím velitelovi vyžadoval cvik „K zemi.“ Ten si byl, díky sokolskému cvičení, jistý tím, že cvik provedli dobře a příkazu velitele opakovaně neuposlechl. Npor. Tesárek vytáhl pistoli, zamířil na něj a šel k němu. Kozlík mu pažbou své pušky vyrazil zbraň z ruky a převzal velení. Nebyl si pak jistý, jak situace dopadne. Tesárek kupodivu po této příhodě na velení čtyř rezignoval a navrhl Jardu za svého nástupce. Na začátku mobilizace si ho vyžádal jako pomocníka Ludvík Svoboda k realizaci mobilizačního plánu na Moravě. Kozlík nikdy nezapomněl na zklamání vojáků z mnichovského diktátu a také na okamžitý pokles disciplíny v armádních řadách.

Po vystudování Učitelského ústavu v Kroměříži nastoupil jako učitel na Dívčí škole. Ve své první třídě měl 53 děvčat. Věnoval se jim i ve svém volném čase. Nastoupil do konkurzu na učitele tělocviku do Pokusné školy ve Zlíně jako učitel matematiky a uspěl. Dokonce byl pověřen vedením tělovýchovné sekce a prosadil nové pojetí tělesné výchovy včetně hygienických, zdravotní a bezpečnostních prvků. Stal se organizátorem Odznaku zdatnosti, škol v přírodě, jazykových kurzů v přírodě, lyžařských kurzů a pobytů učitelů s rodiči a dětmi. K tomu stihl ještě vést ranní rozcvičky Jana Antonína Bati, synů generálního ředitele firmy Baťa Dominika Čipery, navrhl vybudování nové tělocvičny, tělovýchovného areálu a tělocvičného nářadí. Pro pana Baťu navrhl v roce 1939 projekt nové pokusné elitní školy, který už nestihli s příchodem nacistů realizovat.

Na turnaji odbíjené Sokola Jihlavy o Štít Vysočiny v srpnu v roce 1937 okouzila Jaroslava Kozlíka kapitánka vítězného družstva turnaje žen Anna Chalupová z Brna. Imponovala mu zjevem, chováním a skromností. Zaujala ho tak, že se po desetidenní známosti 27. října 1937 vzali. Po obřadu absolvovali pěší svatební cestu ze Zlína do Hostýnských vrchů.

Postupně se jim narodily tři dcery. Za první pohromu, která je potkala, považuje Jaroslav Kozlík bombardování Zlína v roce 1944, které proběhlo těsně před narozením nejmladší dcery. Druhou byla manželčina rakovina.

V roce 1945 nastoupil na Výzkumný ústav pedagogický v Praze a snažil se uplatnit to, co si předsevzali za války. Praha však nebyla Zlín, doba i lidé se prudce měnili. Ve Zlíně platilo: "Co potřebuješ?" a v Praze: "Co

zase chceš?" Přesto neúnavně vedl boj za novou tělovýchovu, a to i s přispěním takových legend jako byl Emil Zátopek a "Otec Jandera". Jen škoda, že to bylo na úkor rodiny. Přes usilovnou snahu v padesátých letech pochopil, že se staronový model školství Václava Příhody z třicátých let nedá prosadit. Školství následovalo velký sovětský vzor a z kantorů se měli stát političtí pracovníci. Konec šedesátých let s příchodem "přátelských armád" ho vedl k odchodu do ústraní.

V devadesátých letech se znovu zapojuje do druhé školské reformy, píše, vydává knihy, vede diskuze. Ještě ve 103 letech s ním udělala rozhovor Radka Kvačková, který vyjde v Lidových novinách pod názvem: "Projektové vyučování? To jsme dělali už za Masaryka." Je to článek s různými odpověďmi, po jehož přečtení jsem Jarku Kozlíka vyhledal, a tak jsme se seznámili. Vedli jsme spolu dlouhé diskuze a podle jeho osnov z třicátých let se pokouším již dva roky učit své žáky. Postřehy z výuky jsme spolu probírali. Poslední dobou, kdy už tohoto vysokého muže zdravotní neduhy dohnaly, se věnoval těmto tématům - návrat sportovního ducha do vrcholového sportu, upřednostnění výchovy nad vzděláním a boj proti plytkosti médií.

Od roku 2000 prožíval pěkné stáří s obětavou přítelkyní Zuzanou Paľúšovou, která je o třicet let mladší. Svou starostlivostí mu vrátila životní elán, jistotu, rovnováhu a cit. Pomohla mu vyrovnávat se s postupným úbytkem zraku a s poklesem možnosti se uplatnit a být užitečným.

Život Jaroslava Kozlíka, Sokola, sportovce, pedagoga není příběhem hrdiny, ale člověka, jehož otisk zasáhl většinu z nás a ani o tom nevíme. Už Tě slyším, Jarko: "Nekecej už a vypadni!"

Petr Zemánek

